

<http://dx.doi.org/10.16926/cd.2024.01.12>

EWELINA MIKA-ZAŁÓG

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

<https://orcid.org/0000-0001-8708-892X>

AUTORSKI PRZEGLĄD WYDAWNICZY

Beata Michalec, *Stefan Starzyński – gospodarz stolicy w latach 1934–1939*, red. Tadeusz Skoczek, Wydawnictwo Naukowe Muzeum Niepodległości, Warszawa 2023. To cenna monografia wydana w roku Stefana Starzyńskiego – z racji 130 rocznicy urodzin słynnego prezydenta Warszawy. Książka opublikowana w serii Biblioteka Kwartalnika „Niepodległość i Pamięć” zawiera obraz konsekwentnej pracy włodarza stolicy, jego licznych inwestycji podejmowanych na rzecz modernizacji oraz europeizacji stolicy. Bohaterem książki jest Starzyński – zapobiegliwy „gospodarz”, dzięki któremu miasto zmieniało swoje oblicze.

Stefan Grabiński: *wokół twórczości: eseje – wywiady – recenzje*, oprac. Krzysztof Grudnik, Wydawnictwo IX, Kraków 2023. To książka ważna – owoc wieloletnich badań i pracy edytorskiej Krzysztofa Grudnika – w trzech częściach gromadząca: teksty teoretycznoliterackie i krytycznoliterackie autorstwa Stefana Grabińskiego oraz jego miniatury poetyckie, poza tym przedruki wywiadów z pisarzem i omówienia jego twórczości, jak również wspomnienia o nim twórców takich jak: Karol Irzykowski, Jan Lechoń, Jan Parandowski, Tadeusz Żeleński czy Jerzy Eugeniusz Płomieński.

Bruno Schulz, *Księga obrazów*, wyd. 3 zmienione, zebrał, opracował, komentarzami opatrzył J. Ficowski, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2023. To już trzecia edycja książki jednego z najznamienitszych znawców Brunona Schulza, w tym druga przygotowana przez wydawnictwo słowo/obraz terytoria. Publikacja zawiera 5 zasadniczych części, w których badacz grupuje dzieła plastyczne Schulza (grafiki, ilustracje, rysunki), tytułując je: *Ilustracje do własnych utworów, Autoportrety i portrety, Rycina i litera, Kobieta – idol i władczyni, Żydzi oraz sceny przy stole i w powozach*. Każda z nich została odrębnie przez Ficowskiego skomentowana.

Magdalena Ambroziewicz, *Poza krąg Kwadrygi: światopogląd Władysława Sebyły i Lucjana Szenwalda*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 2023. Niebywale ważne, blisko pięciusetstronicowe studium literaturoznawcze poświęcone poezji Lucjana Szenwalda i Władysława Sebyły, w którym autorka dokonuje błyskotliwej interpretacji, ale też diagnozy problemów, ujawniających się w poezji autora *Młynów* oraz twórcy *Kuchni mojej matki*, i stanowiących rdzeń ich poetyckiego światopoglądu. Po nakreśleniu miejsca Kwadrygi na historycznokulturowej mapie literatury Autorka prezentuje historię twórczości i recepcji obu poetów, po czym równolegle analizuje ich utwory, poczynając od dwóch ważnych figur definiujących ich wyobraźnię poetycką: Boga Ojca – u Sebyły, i Matki Natury – u Szenwalda, i określających poglądy, które Autorce wydają się bliskie postsekularyzmowi (Władysław Sebyła) oraz posthumanizmowi (Lucjan Szenwald).

Tadeusz Sobolewski, *Człowiek Miron: prywatny portret Białoszewskiego*, Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2023. To nowe wydanie książki Tadeusza Sobolewskiego (pierwodruk – 2012 rok) portretującej postać Mirona Białoszewskiego – „pisarza osobnego”, jak o nim mawiała Maria Janion. „*Outsider i everyman*. Piewca zwyczajności, który teatralizował rzeczywistość” – czytamy na okładce. Jaki był na co dzień? Autor zagląda do prywatnego świata autora *Obrotów rzeczy* i odkrywa przed czytelnikiem niebanalność jego osobowości.

***Odtwarzanie Reduty 1919–1924*, praca zespołowa pod red. nauk. Andrzeja Kruczyńskiego, Muzeum Teatralne, Teatr Wielki, Opera Narodowa, Warszawa 2023.** To monografia wpisująca się w szereg działań Muzeum Teatralnego, Teatru Wielkiego, Opery Narodowej, we współpracy z Akademią Teatralną, organizowanych w setną rocznicę powstania Teatru Reduta Juliusza Osterwy. Jednym z nich był cykl teatralizowanych czytań sześciu sztuk, wystawionych w pierwszym okresie funkcjonowania Reduty, tj. od listopada 1919 do maja 1924 roku, w Salach Redutowych Teatru Wielkiego w Warszawie. Były to: *Uciekła mi przepióreczka* i *Ponad śnieg* Stefana Żeromskiego, *W małym domku* Tadeusza Rittnera, *Czupurek* Benedykta Hertza, *Papierowy kochanek* Jerzego Szaniawskiego, *Pastorałka* Leona Schillera. Odczytywanie sztuk „w stulecie Reduty” odbywało się, wedle tradycji, w Salach Redutowych Teatru Wielkiego, gdzie obecnie pracuje Muzeum Teatralne, i każdorazowo poprzedzało je naukowe wprowadzenie. Książka gromadzi owe studia wprowadzające i tym samym podkreśla wagę wciąż żywego dorobku teatralnego wczesnego okresu Reduty.

Robert Papieski, *Oblicza Iwaszkiewicza*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa 2023. Książka jest zbiorem esejów na temat twórczości i meandrow biografii autora *Oktostychów*. Część eseistyczną uzupełnia aneks zawierający fragmenty twórczości Jarosława Iwaszkiewicza, przedruki jego tekstów biogra-

ficznych, listów do niego adresowanych czy tekstów mu poświęconych. Autor – eseista i tłumacz, jak również edytor *Dzienników* Iwaszkiewicza i jego korespondencji, po raz kolejny daje poprzez ten tom wyraz swojej fascynacji „Starym poetą” ze Stawiska.

Mariusz Jochemczyk, Józef Olejniczak, Miłosz Piotrowiak, *Myśleć Kafką: teksty i konteksty*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2023. To zbiór esejów wydanych nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, w serii: *Oikos*. Komparatystyka Literacka i Kulturowa, pogłębiających interpretację wybranych utworów Franza Kafki: esejów – jak piszą autorzy tomu – będących nie tyle efektem konkluzywnej i skończonej egzegezy, ile świadectwem prób odczytania dzieła Kafki, „przybliżania się” do niego, „krążeniem wokół”, „prób osławiania” [z opisu książki – E.M.-Z.], słowem: „myślenia Kafką”, oscylowania wokół tematów takich jak: pacyfizm i stosunek do wojny, transformacje, metamorfozy czy doświadczenie somatyczne.

Anna Kaszuba-Dębska, *Przybyszewska/Pająkówna. Głuchy krzyk. Portret podwójny*, Wydawnictwo Marginesy, Warszawa 2023. Pozycja ta zainteresuje z pewnością nie tylko miłośników literatury dokumentu osobistego, ale także literaturoznawców. Książka Anny Kaszuby-Dębskiej, prezentująca niełatwą drogę życiową Anieli Pająkówny i Stanisławy Przybyszewskiej, to nie tylko wnikliwa i rzetelnie udokumentowana historia matki i córki pokazująca ich drogi życiowe oraz wybory, samotne macierzyństwo i trudną relację córki z ojcem. To także opowieść o kształtowaniu się kobiecej tożsamości.

Nadzieja Bąkowska, *Metafikcja komiczna i komizm metafikcyjny w dramatach Luigi Pirandella i Witolda Gombrowicza. Studium porównawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2023. To interesujące studium literaturoznawcze obrazujące polsko-włoskie związki literackie, a ściślej rzecz biorąc: relacje między twórczością dramatyczną Gombrowicza i Pirandella. Podstawą tych pieczołowicie udokumentowanych i uzasadnionych, nade wszystko niezwykle inspirujących, badań porównawczych stają się kategorie metafikcji komicznej i komizmu metafikcyjnego. Choć, jak pisała Autorka, jej badania: „nie pretendują do miana rewolucyjnych – nie zmierzają one do sformułowania nowej teorii komizmu, lecz do ukazania w świetle dotychczas opisanych koncepcji” [ze *Wstępu* – E.M.-Z.], jednak trudno nie dostrzec, że stanowią asumpt do nowych odczytań twórczości obu pisarzy.